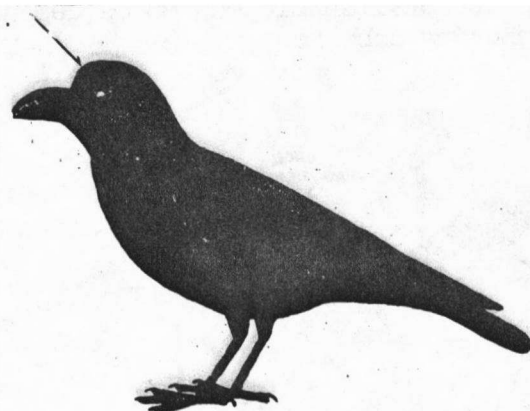

Vogels van Japan

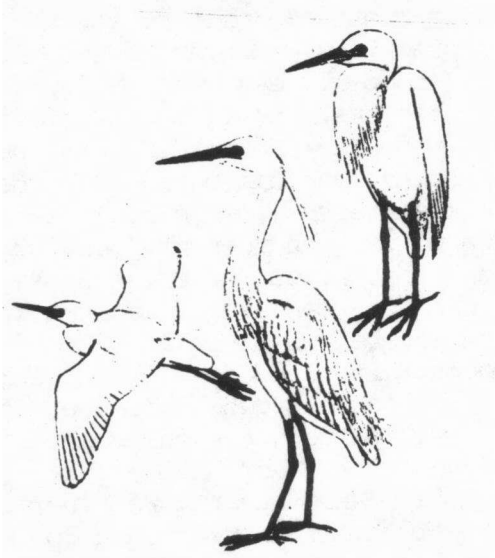
Johan en Marry van Klinken.

Dit voorjaar 1984 waren we in verband met Johan's werk drie weken ver van huis: in Japan, van 13 maart tot 3 april. De meeste dagen waren voor het (kongres) werk, maar we benutten uiteraard elke gelegenheid om kennis te maken met cultuur, land en avifauna aan de andere kant van het grote Euraziatische kontinent. Dankzij Egge Boerma hadden we een onmisbare Engelse uitgave van een Japanse vogelgids op zak. Natuurlijk zijn onze indrukken summier. We zagen slechts een deel van het land -de miljoenen stad Osaka en het zuidelijke eiland Kyushu- en helemaal niets van goede waterwildgebieden. Verder waren we er weliswaar in de prachtige tijd van de eerste lentebloesem maar nog niet in de tijd van zomergasten. Het leren omgaan met een Japanse avifauna is echter niet zo moeilijk doordat er veel overeenkomsten zijn: Japan en Nederland mogen uitersten van een kontinent vormen, de klimaatcondities zijn er niet hemelsbreed anders. Natuurlijk zijn er ook verschillen en die verschillen boeiden meteen onze aandacht. Ze zullen wel verband houden met ontstaan en voorgeschiedenis* van vogelpopulaties en met het al dan niet komen en gaan van ijstijden. In de voorlaatste ijstijd werd Groningen nog juist met een ijskap bedekt. Japan ontkwam echter aan het geweld van de ijstijden en kon als een refugium fungeren. Op onze laatste Avifauna-vergadering vertelde dhr. Hekstra in eenzelfde verband erg boeiend over de verschillen die gaandeweg kunnen ontstaan tussen Dwergooruilen op van elkaar gelegen continenten. Door geleidelijke aanpassing gaan klee en zang veranderen en gaan verwante soorten gebiedsgewijze verschillen vertonen. Verschillen in klee ontstaan doorgaans "sneller" dan verschillen in zang en roep. Anders gezegd: "GELUID IS MEESTAL KONSERVATIEVER DAN KLEUR". We waren verrast toen we dit in Japan voor een paar soorten (geen uilen overigens) opmerkten en dat later uitgelegd kregen op de Avifauna-avond met dhr. Hekstra. Kleurveranderingen zagen we dikwijls:

Een GRIJSgekleurde Kiekendief bleek dezelfde als onze Bruine Kiekendief. De fraaie Japanse Kwikstaart is anders getekend met onder meer een opvallende wenkbrauwstreep (zie schets). De door ons overigens niet zo erg veel geziene Koolmees is in Japan witgeel waar de onze knalgeel is. De Japanse "Vlaamse Gaai" heeft een wittige kop. De prachtige Oriëntaalse Groenling viel meteen op als een veel bruinere vogel dan bij ons. In al deze gevallen (behalve de Kiekendief die Marry eenmaal opmerkte maar die we niet hoorden) waren de kleurverschillen duidelijk maar konden we zang en roep vrijwel niet onderscheiden. Alleen de Oriëntaalse Groenling klonk iets zangeriger dan het knutteren van onze eigen Groenling. De Daurische Roodstaart hielden we op het eerste gezicht voor een geheel nieuwe soort met een witzwarte koptekening en een witte vleugelvlek, maar hij zong wel als onze Gekraagde Roodstaart. Fascinerend was het om ook enkele nieuwe leden op te merken van ons overigens zeer vertrouwde families: een "Rode Mees" met echt diep rode kleur en typisch mezengdrag, die we eenmaal zagen maar helaas niet hoorden. Een kleine spechtensoort, de "Pygmee-specht" zagen we enkele malen: heel charmant. Een betrekkelijke reus daarentegen leverde de Kraaienfamilie met de zogenaamde "Jungle-kraai". Deze vogel zit qua grootte tussen onze Zwarte Kraai en Raaf. Met zijn opvallend hoge voorhoofd (maar wat overdreven op de schets) was het een veel geziene en gehoorde verschijning.

Wij maken ons in Groningen zorgen over de kwaliteit van ons milieu maar voor zulke zorgen is in het verstedelijkte Japan ook alle reden. Als echter bij ons het verdwijnen van de Grauwe Klauwier als milieu-indikatie wordt opgemerkt, dan verbaast het om in de uitgestrekte stad Osaka telkens weer een bruine Klauwier (*Lanius bucecephalus*) op echte Klauwierenmanier bezig te zien!

Zoogdieren? In Minoo, een natuurpark bij Osaka, raakten we verzeild in een groep van tientallen apen. Dat waren de enige wilde viervoeters die we tegenkwamen. Toen we op de terugweg in het vliegtuig de waarnemingen eens op een rij zetten en vergeleken met de Japanse gids, bleek dat we praktisch alle in de tijd van het jaar algemene soorten (uitgezonderd die van moeras- en watergebieden) gezien hebben.

Geïnteresseerden kunnen van ons wel een afdruk van de lijst krijgen (adres:

Scheperweg 26, Haren).

*

K.H. Voous, De geografische herkomst van de Nederlandse bosvogels, Vogeljaar 31 (1983), blz. 50.

Tenslotte enkele losse opmerkingen:

De stootvogel bij uitstek in de steden en boven de heuvels was de Zwarte Wouw.

Eens zagen we vier paren betrokken bij een territoriumgeschied. De Blauwe Reiger zagen we niet, maar zoveel te meer de Kleine Zilverreiger, soms in groepjes oplopend tot 10 of 20 stuks. De meest algemene vogel op het vaste land is zonder meer de Ringmus, niet de Huismus (=dwaalgast).

Echt grote aantallen hebben we echter maar voor één soort gezien : de Kokmeeuw die als doortrekker/overwinteraar in vele groepen van 1000-tallen slapend op de Japanse binnenzee dobberden.

